

Una crida a l'acció

L'àmbit d'actuació del Consell de Seguretat hauria d'incloure l'economia i el medi ambient

MIKHAÏL GORBATXOV*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 18.05.08

Sembla com si la crisi mundial d'aliments hagués enxampat amb la guàrdia baixa els dirigents polítics i fins i tot els especialistes en el tema. El que al principi es va anomenar "el tsunami silenciós" ja no respecta el silenci. Molts països, incloent-n'hi alguns que són críticament importants per a una estabilitat regional i mundial, ja han estat testimonis de tensions i fins i tot disturbis pel tema dels aliments.

S'ha de destacar diverses causes d'aquesta crisi: el creixent consum d'aliments a la Xina i l'Índia, països en ràpid desenvolupament; l'augment de la demanda de biocombustibles, com l'etanol, fonamentalment elaborats a base de cereals, i els canvis en les condicions climatològiques causats per l'escalfament global i l'escassetat d'aigua.

La primera és una tendència inevitable, i hem d'alegrar-nos que centenars de milions de persones surtin de la pobresa i puguin comprar aliments dignes. El nostre planeta és perfectament capaç d'alimentar-los: els experts calculen que, amb les tecnologies agrícoles existents, la producció mundial hauria de ser suficient per alimentar 8.000 milions de persones.

Els motius fonamentals de la sobtada crisi són obra de la mà de l'home, fruit de l'acció --o falta d'acció-- dels polítics.

¿Potser no se'ls va avisar de l'escalfament global i de la necessitat de prendre mesures per fer-hi front i adaptar-s'hi? La producció d'etanol ens la van presentar com una forma ecològicament beneficiosa de reduir la nostra dependència del petroli. Però no es va calibrar amb la mesura adequada, i el resultat ha estat una autèntica ironia: els contribuents d'un bon nombre de països subvencionen la conversió de cereals en etanol, reduint d'aquesta manera els recursos alimentaris. Això genera un cercle viciós, que demostra una vegada més que no hi ha solucions simples ni varetes màgiques.

EL DIRECTOR general de la FAO, organisme de les Nacions Unides, Jacques Diouf, tenia raó quan va afirmar fa poc que la crisi s'estava gestant des de feia dècades i que era el resultat de "polítiques desencertades durant els últims 20 anys". Mentre, per un costat, entre el 1990 i el 2000, es reduïen a la meitat les ajudes a l'agricultura als països en vies de desenvolupament, el món industrialitzat mantenia els generosos subsidis als seus agricultors. Les coses són així: que ells morin o es posin a nedar en l'onatge del mercat global, mentre els nostres obtenen ajudes.

A mesura que la situació evoluciona, ¿seguiran els països el principi de campí qui pugui o mostraran finalment la força i capacitat de treballar conjuntament i actuar de forma eficaç? La resposta no està gaire clara. Alguns països productors d'aliments ja han imposat els seus límits a les exportacions per mantenir preus baixos i evitar el descontentament

entre la gent. És una reacció comprensible, però a llarg termini no funcionarà. Es necessiten solucions a escala internacional.

El secretari general de les Nacions Unides, Ban Ki-moon, va convocar fa poc una reunió dels directors de 27 organitzacions internacionals per coordinar la resposta de la comunitat mundial. Es va crear una espècie de task force, que seria un bon primer pas. A més, els països rics han atorgat 500 milions de dòlars per a ajuda urgent per a aliments. No són molts diners, però és un principi.

La societat civil mundial també intervé a través de l'ajuda que ofereixen les organitzacions humanitàries no governamentals. Això està molt bé, però encara em pregunto què està fent el Consell de Seguretat, que, segons la Carta de les Nacions Unides, "té una responsabilitat fonamental a mantenir la pau i la seguretat internacionals". ¿Potser no es detecta cap amenaça per a la pau i estabilitat des de l'edifici de l'ONU a East River?

"Em sorprèn", va declarar Diouf, "que no m'hagin convocat al Consell de Seguretat de l'ONU" amb l'objectiu d'informar urgentment de la situació. Sembla com si els diplomàtics estiguessin allà massa acostumats a treballar com a bombers que responen davant unes crisis que han degenerat en hostilitats. Aquest, evidentment, és un treball necessari, però el desenvolupament de mesures de prevenció encara és més important. En el moment en què la situació esclati, amb l'augment del nombre d'immigrants famolencs, mentre les nacions lluiten per l'aigua, ja serà massa tard.

¿COM POT ser que mentre els parlaments nacionals celebren sessions sobre problemes urgents, recorrent a tota l'experiència disponible i intentant buscar solucions, no passi el mateix a escala internacional?

El Consell de Seguretat encara no s'ha convertit en un centre de gestació de polítiques que pugui concentrar la ment dels dirigents mundials en els problemes reals. En les autèntiques prioritats, més que en les esbiaixades que coneixem avui.

Una vegada més, tot es resumeix en unes prioritats distorsionades. És funció del Consell de Seguretat corregir el sistema de prioritats mundial i adaptar-lo als nous reptes. És imperatiu començar ara, sense esperar a la reforma del consell, que naturalment és necessària. Mentre que és cert que l'absència de països importants com l'Índia, el Brasil, el Japó, Alemanya i Sud-àfrica del grup de membres permanents està malament i s'ha de corregir, i que l'àmbit del consell hauria d'incloure la seguretat econòmica i mediambiental, ¿per què no es canvia l'agenda i ja incloem aquests països en la discussió? El problema és la inèrcia. Però la crisi dels aliments ens recorda que la inèrcia mata.

*Expresident de l'URSS i premi Nobel de la pau.